

I en massiv tegelugn behöver man bara elda en gång om dagen. I vår ugn tar ett bål om 12-15 kg ved en dryg timme att brinna ut. Sedan har vi ett varmt hus i ett helt dygn!

Hemligheten är att eldens och rökens vandring inne i massugnen är så lång att dess värme hinner avsättas till de stora inre stenyrtorna och lagras i ugnens stora stenmassa. Härifrån avges sedan värmen sakta under lång tid till rummen.

I vår ugn består kärnan av sammanmurade element av eldfast gjutmassa. Här ovan ses hålen till eldstaden och till asklådan, omgivna av de rundade elementen. På nästa bild ses att kärnan fått ytterligare ett lager element. I mellanrummet mellan de

BYGG EN MASSUGN

Staffan Björklunds Teater

båda lagren går den varma röken, här avger den sin värme innan den lämnar ugnen. I andra slags ugnar går röken ut till skorsten vid lågans topp, men här tvingas i stället den varma röken ner från ett förbränningsrum högt uppe i ugnen (bakug-

nen), till skorstensutgången nere vid golvet.

I förbränningsrummet är temperaturen 900°. På sin väg ner mot skorstensöppningen vid golvet avger röken så mycket värme i kanalerna att den utgående röken bara är 170° varm.

På bilden nere till vänster ser man hur ett lager av massiv tegelsten muras utanpå kärnan. En del massugnar har två lager sten, det ger ännu större värmelagringskapacitet.

Det vita på bilden nere till vänster är en keramisk duk som läggs i det smala mellanrummet mellan kärnan och teglet, på så sätt ges kärnan möjlighet att utvidga sig utan att påverka teglet när värmen lagras. Man undviker sprickbildning, vilket är vanligt i andra ugstyper.

Vår ugn är 230 cm hög, diametern 110 cm. Vi har putsat teglet och vitkalkat ytan. Man kan välja oputsad yta med vackert murad tegel, eller kanske natursten i stället för tegel. Man kan bygga ugnen fyrkantig, oval, eller hur man vill forma den.

Kärnan i vår ugn består ju av element av eldfast gjutmassa, men man kan lika gärna välja en kärna av eldfast tegel, det gjorde vi i ugnen i Teaterverkstaden. Det innebär längre arbetstid för ugnsmuraren,

och kanske en lite dyrare ugn, såvida man inte redan har eldfasta stenar, eller själv deltar i murararbetet. När vi byggde vår ugn var vi själva hantlangare. Ett givande arbete, vi lärde känna vår ugn, och fick råd om eldning, vedlager och annat som behövdes nu när en massugn skulle ersätta värmen från husets 12 elradiatorer.

Man kan få massiva tegelugnar i olika storlekar, från en vikt på 1,5 ton till de största på 5 ton. De ger 1-4 kW dygnet runt, vilket är tillräckligt för ett välisolerat hus på 125-150 m². Värmen som producerats inne i ugnen vandrar sakta ut till ugnens stora yta, 6-10 m².

Ugnsytan är dygnet igenom 35-50° varm, vilket gör ugnen barnvänlig, och ger möjligheter att möblera nära ugnen. Med ett dagligt bål får vi en rumstemperatur om 18-20 grader i husets båda våningar. Riktigt råkalla vinterdaga händer det att vi eldar två bål, ett på morgonen, och ett på kvällen.

Nere till vänster ses bakugnen. Den är placerad i brösthöjd på ugnens baksida, in mot köket. En stund efter det dagliga bålet är bakugnen lagom varm för brödbak, eller en ugnsrätt till middag. Vi bakar ofta! Det blir stenugnsbakat bröd av alla de slag, kakor och middagsrätter. Vid frukosttid är bakugnen lagom varm att värma morgonbrödet i.

Det är viktigt att veden man använder är riktigt torr. Vi lagrar veden i ett luftat vedskjul. En gång i veckan bär vi in det vi behöver. Nere till höger ses hur vi staplat veden i ett fack vid sidan av skorstenen, här ryms en veckas förbrukning. Vi har ett lika stort fyllt fack vid sidan av, vilket innebär att vi alltid har torr ved för två veckors behov inomhus, vi blir oberoende av snö och regn ute vid huggkuben. Det tar oss en halvtimme i veckan att bära in ved för en hel veckas förbrukning.

Vår massugn byggdes av Flemming Abrahamsson, framsynt dansk arkitekt som utvecklat och moderniserat den massiva tegelugnen till ekologiskt försvarbart värmesystem. De härstammar från Finland, där det byggs c:a 20000 massiva tegelugnar om året, alla med ren förbränning och låg vedförbrukning. Flemming har tillverkat kärnans eldfasta element, och han har designat den geniala ugnsluckan.

Som ses nedan har luckan en hel glasyta, vilket gör att man kan njuta av att se hela bålet brinna bakom glaset, såsom i en öppen spis. En av dagens allra bästa stunder!

Luckan är placerad så pass högt att man inte behöver ligga på knä när man fyller eldstaden med ved, den har inga rattar eller spalter för luftreglering som annars är vanligt. I stället reglerar man enkelt lufttillsörseln genom att dra i asklådan under luckan. Eldningen blir tack vare detta mycket lättskött. När lådan börjar fyllas med aska är det bara att dra ut den och tömma den på komposten.

